Falikárpit - Ausztriai Margit címeres kárpitja I.

Textil- és viseletgyűjtemény

Leltári szám:	14764
Alkotó:	Lacke, van, Henri / műhelye
Készítés ideje:	1528
Készítés helye:	Enghien
Anyag:	gyapjú; selyem
Technika:	szövött
Méretek:	hosszúság: 300 cm szélesség: 375 cm

I. (Habsburg) Miksa császár (1459-1519) és Mária Burgundiai hercegnő (1457-1482) leánya, Ausztriai Margit (1480-1530) főhercegnő, Németalföld régens helytartója élete utolsó éveit a savoyai hercegek korábbi – és második férjének egykori – rezidenciáján, a kelet-franciaországi Bourg en Bresse közelében lévő Brou kastélyában töltötte. Elsősorban az a gondolat foglalkoztatta őt az idő tájt, hogy személyét és családi kapcsolatait miként örökíthetné meg méltó módon az utókor számára.

A dinasztikus házasságoknak azt a láncolatát kívánta felidézni, amely 'eltéphetetlenül' szoros köteléket teremtett családja, a Habsburgok és Európa más uralkodóházai között, s egyszersmind behálózta a kontinens különböző, egymástól távol eső országait, tartományait és régióit is. Érzékeltetni kívánta továbbá, hogy mindezek a familiáris összefonódások sorsszerűek voltak, az isteni gondviselés akaratából jöttek létre és mélyültek el. Ez a szándék állt elhatározásának hátterében, amikor 1528-ban megbízást adott egy, hat darabból álló falkárpit-sorozat elkészítésére. E kárpitokat a brou-i kastélytemplom szentélyében helyeztette el, amely második férjének nyughelye volt, s ahová végakarata szerint őt magát is temették utóbb, 1530-ban. Napjainkban e sorozatnak mindössze két fennmaradt darabját ismerjük, mindkettő a budapesti Iparművészeti Múzeum tulajdonában van. Méret, kompozíció és az ornamentika tekintetében a két mű szinte megegyezik, eltérés a címerekben és az azokra vonatkozó feliratokban mutatkozik.

Az itt bemutatott darab a helytartónő első házasságának állít emléket, amint azt a kárpit centrumába helyezett páros címer – Ausztriai Margit és az ő első férje, János, Kasztília és Aragónia infáns-hercege (1478–1498) egyesített címere – bizonyítja. Az ezt keretelő körirat – FORTUNE INFORTUNE FORT UNE –, amely Ausztriai Margit jelmondata volt, mai ortográfia szerint, s összhangban eredeti értelmezésével így olvasandó: *Fortune et Infortune ne font qu'une* (jelentése: Szerencse és balszerencse elválaszthatatlan egymástól).

Középen, fent sugarakkal és felhőnyalábbal övezett 'istenkéz', a hozzá tartozó felirattal: MANUS D(OMI)NI PROTEGAT ME. (Az Úr keze óv engem), amely arra utal, hogy az uralkodók a gondviselés 'kiválasztottai', akik Isten kegyelméből gyakorolják hatalmukat.

A kárpit felső és alsó képmezőjét, kétoldalt egy-egy összetartozó uralkodói címer (és a tulajdonosának személyét feltüntető felirat) díszíti. Balra fent I. Ferdinánd (1503-1564), Magyarország és Csehország királya, a későbbi német-római császár mellette, azaz jobbra fent felesége, Jagelló Anna (1503-1546) címere. Alul, baloldalt II. (Jagelló) Lajos (1506-1526), jobboldalt felesége, Habsburg Mária (1505-1558) címere kapott helyet. Megjegyzendő, hogy a címerekhez tartozó francia feliratok a két királynét mint „Magyarországi Annát" (Anna de Onguerie), illetve mint „Burgundiai Máriát" (Marie de Bourg[ogne]) nevezik meg. A kárpit alsó részén – heraldikai utalások, illetve allegorikus jelentéstartalmak hordozóiként – négy állatfigura kapott helyet: baloldalt páva és strucc, jobboldalt oroszlán és griff.

A második darabon (ltsz. 14765.) balra fent Merész Károly (1433-1477), Burgundia hercege, mellette jobboldalt felesége, Bourbon Izabella (1436-1465) címere látható. Balra lent I. (Habsburg) Miksa császár (1459–1519), vele szemben jobboldalt felesége, Mária burgundi hercegnő (1457–1482) címerképe kapott helyet.

A kárpitokat Martin Bacri párizsi műkereskedőtől vásárolta az Iparművészeti Múzeum 1908-ban.

Irodalom

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

- Szerk.: Horváth Hilda, Szilágyi András: *Remekművek az Iparművészeti Múzeum gyűjteményéből. (Kézirat)*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2010. - Nr. 19. (Szilágyi András)
- Szerk.: Pataki Judit: *Az idő sodrában. Az Iparművészeti Múzeum gyűjteményeinek története*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2006. - Nr. 50. (Szilágyi András)
- Szerk.: Réthelyi Orsolya: *Habsburg Mária, Mohács özvegye. A királyné és udvara 1521-1531*. Budapesti Történeti Múzeum, Budapest, 2005. - Nr. I.1. (Szilágyi András)
- Szerk.: Pataki Judit: *Művészet és Mesterség. CD-ROM*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1999. - textil 3.
- Szerk.: Lovag Zsuzsa: *Az Iparművészeti Múzeum. (kézirat)*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1994. - Nr. SZ/21.
- Szerk.: Péter Márta: *Reneszánsz és manierizmus. Az európai iparművészet korszakai*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1988. - Nr. 138.
- Szerk.: Voit Pál, László Emőke: *Régiségek könyve*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1983. - 56. színes kép
- László Emőke: *Flamand és francia kárpitok Magyarországon*. Corvina Kiadó, Budapest, 1980. - Nr. 14.
- Szerk.: Miklós Pál: *Az Iparművészeti Múzeum gyűjteményei*. Magyar Helikon, Budapest, 1979. - p. 290.
- Szerk.: Radocsay Dénes, Farkas Zsuzsanna: *Az európai iparművészet remekei. Száz éves az Iparművészeti Múzeum 1872-1972*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1972. - Nr. 101.

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum